

Κοινωνική Πολιτική

Τόμ. 14 (2021)

Χριστόπουλος, Δ. (2020) Αν το Προσφυγικό ήταν Πρόβλημα, θα είχε Λύση, Αθήνα: Πόλις

Κωνσταντίνα Δραντάκη, Κωνσταντίνος Λεμπέσης, Γαρυφαλλιά Τούντα

doi: [10.12681/sp.29085](https://doi.org/10.12681/sp.29085)

Copyright © 2021, Κωνσταντίνα Δραντάκη, Κωνσταντίνος Λεμπέσης, Γαρυφαλλιά Τούντα

Άδεια χρήσης [Creative Commons Αναφορά 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Δραντάκη Κ., Λεμπέσης Κ., & Τούντα Γ. (2021). Χριστόπουλος, Δ. (2020) Αν το Προσφυγικό ήταν Πρόβλημα, θα είχε Λύση, Αθήνα: Πόλις. *Κοινωνική Πολιτική*, 14, 166–167. <https://doi.org/10.12681/sp.29085>

Κωνσταντίνα Δραντάκη¹, Κωνσταντίνος Λεμπέσης² και Γαρυφαλλιά Τούντα³

Η κρίση διαχείρισης του προσφυγικού στην Ελλάδα εκτυλίχθηκε μέσα σε μια προϋπάρχουσα δυσμενή κοινωνικοοικονομική συγκυρία, όπου η χώρα μασιζόταν από τις επιπτώσεις της ύφεσης, των πολιτικών λιτότητας και των επακόλουθων φαινομένων ραγδαίας επιδείνωσης των κοινωνικών προβλημάτων. Οι γεωπολιτικές ανακατατάξεις και οι πολεμικές συγκρούσεις στη Μέση Ανατολή και την Αφρική, είχαν ως αποτέλεσμα την μαζική αύξηση των μεταναστευτικών ροών προς την Ευρωπαϊκή επικράτεια. Μια από τις κυριότερες πύλες εισόδου ήταν η χώρα μας. Έτσι, η πολυπλοκότητα της διαχείρισης του προσφυγικού ζητήματος «ανάγκασε» όχι μόνο την Ελλάδα, αλλά και ευρύτερα την Ευρώπη, να το αναδείξουν ως προτεραιότητα.

Το βιβλίο του Δημήτρη Χριστόπουλου, Καθηγητή στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας στο Πάντειο Πανεπιστήμιο, παρουσιάζει με ευσύνοπτο και κατανοητό τρόπο το ίδιο το προσφυγικό ζήτημα αλλά και το πλαίσιο διαχείρισης του από τους υπερεθνικούς και εγχώριους οργανισμούς. Ο τίτλος του βιβλίου είναι ενδεικτικός του τρόπου με τον οποίο ο συγγραφέας αντιλαμβάνεται τις σημερινές διαστάσεις του, καθώς γίνεται εμφανές πως επιχειρείται μια υπέρβαση της επιφανειακής και απλουστευτικής λογικής που συναντάται συχνά στον κυρίαρχο δημόσιο λόγο. Αντίθετα, σε αυτή τη μελέτη επιχειρείται η αποκάλυψη της περιπλοκότητας και των βαθύτερων σχέσεων που διακατέχουν το συγκεκριμένο κοινωνικό θέμα. Αν η μετανάστευση ήταν πρόβλημα θα είχε λύση. Αλλά δεν έχει. Η μετανάστευση για τον συγγραφέα, αποτελεί φαινόμενο που προκαλείται από κάποια προβλήματα, γεννώντας με την σειρά της κάποια άλλα. Δεν γίνεται λόγος λοιπόν για πρόβλημα, αλλά για φαινόμενο, που τροφοδοτεί προβλήματα, τα περισσότερα εκ των οποίων προϋπήρχαν στις χώρες υποδοχής.

Η διαφοροποίηση της ορολογίας που προτείνεται από τον συγγραφέα, πραγματοποιείται με σκοπό να επαναποθετηθεί το πρόβλημα στην πραγματική του διάσταση, η οποία δεν είναι άλλη από την ανισότητα. Ο Δ. Χριστόπουλος, αναδεικνύει με σαφήνεια την σημασία της μελέτης του προσφυγικού φαινομένου, σε συνάρτηση με το ιστορικό και γεωγραφικό πλαίσιο. Οι ιδιαίτερες συνθήκες κάθε ιστορικής περιόδου, αλλά και γεωγραφικής περιοχής καταδεικνύονται με σκοπό να «απομαγευθεί» η φαινομενική μοναδικότητά της παρούσας συγκυρίας.

Ο συγγραφέας ανατρέχει στη σύγχρονη ελληνική ιστορία και υπενθυμίζει ότι η γεωγραφική θέση της Ελλάδας, είχε ως αποτέλεσμα να καταστεί διαχρονικό πέραςμα ενός τεράστιου αριθμού ανθρώπων. Από την έλευση των προσφύγων ως απότοκο της Μικρασιατικής Καταστροφής, των Αλβανών μεταναστών τη δεκαετία του 90 και την ανθρωπιστική κρίση του 2015, η Ελλάδα δεν βρίσκεται αντιμέτωπη με ένα πρωτοφανές φαινόμενο. Σύμφωνα με αυτή την οπτική, ο αυτο-

1. ΠΜΣ «Ανάλυση και Εφαρμογή Κοινωνικής Πολιτικής», Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής, Πάντειο Πανεπιστήμιο.

2. ΠΜΣ «Ανάλυση και Εφαρμογή Κοινωνικής Πολιτικής», Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής, Πάντειο Πανεπιστήμιο.

3. ΠΜΣ «Ανάλυση και Εφαρμογή Κοινωνικής Πολιτικής», Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής, Πάντειο Πανεπιστήμιο.

χθονισμός αποτελεί μία «μυθιδεολογία». Ο «παροντισμός» αποτελεί εμπόδιο στην μελέτη της μετανάστευσης, καθώς οδηγεί στην παρουσίαση των φαινομένων ως πρωτόγνωρα και έχει ως αποτέλεσμα την αδυναμία εξεύρεσης λύσεων.

Η φαινομενική ελληνική ομοιογένεια και η μονοπολιτισμικότητα παρουσιάζονται ως μύθοι της ελληνικής αφήγησης. Η ελληνικότητα δεν αποτελεί μία μονολιθική στατική οντότητα, καθώς η ελληνική ταυτότητα υπήρξε εξ ορισμού πολυπολιτισμική. Πέρα από την απομάγευση του προσφυγικού φαινομένου και τη διάλυση των μύθων που έχουν στηθεί γύρω από αυτό, σκόπιμα πολλές φορές, ο συγγραφέας επιχειρεί να αναδείξει κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της παρούσας περιόδου.

Η μετανάστευση ως φαινόμενο, υπάρχει σχεδόν από τις απαρχές της ανθρωπότητας. Στην παρούσα συγκυρία όμως, τομή στην συνέχεια της ιστορίας αποτελεί το γεγονός πως η Ελλάδα παύει να λειτουργεί πλέον ως διάδρομος αλλά αποκτά χαρακτήρα χώρου στάθμευσης ανθρωπών. Στο πλαίσιο αυτό, το μεταναστευτικό μετατρέπεται σε θέμα ασφάλειας, όπου η ταυτότητα του Μουσουλμάνου κατατάσσει κάποιον αυτόματα στην κατηγορία του πιθανού τρομοκράτη. Πραγματοποιείται έτσι μία «ασφαλειοποίηση» της μεταναστευτικής πολιτικής, όπου το μεταναστευτικό μετατρέπεται σε ζήτημα ασφαλείας. Την ίδια στιγμή, οι κρατικές πολιτικές και ο κυρίαρχος λόγος για την μετανάστευση, εξοικειώνουν την κοινωνία με τις πιο ακραίες και εγκληματικές συμπεριφορές κατά των μεταναστών.

Η κατανόηση του προσφυγικού σε ιστορική και συγχρονική, ταυτόχρονα, προοπτική καταδεικνύει τη λήθη που χαρακτηρίζει την κοινωνία μας επάνω σε σημαίνουσες ιστορικές και κοινωνικές πτυχές της. Παράλληλα, η ξενοφοβία, το μίσος και η άρτια δομημένη φαντασίωση της απειλής, είναι εκείνα τα στοιχεία που συνήθως τροφοδοτούν την τρομοκρατία και την, επακόλουθη, ανάγκη για ενίσχυση των πολιτικών ασφαλείας και καταστολής. Η στροφή προς μια κουλτούρα και πρακτικές συμπερίληψης, μέσω μιας ενορχηστρωμένης και με πολιτική βούληση δημόσιας πολιτικής, μπορεί να απομυθοποιήσει τον χαρακτηρισμό του «τρομοκράτη μετανάστη», σε αντίθεση με την κοινωνική περιθωριοποίηση και τον εγκλεισμό στα στρατοπεδικού τύπου camps που επικρατούν ως σημερινή πραγματικότητα.

Βέβαια, η ατζέντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη μη βελτίωση της υπάρχουσας κατάστασης, τοποθετεί την Ελλάδα ανάμεσα σε δύο αντικρουόμενους πόλους: από τη μία πλευρά, οι πρόσφυγες και από την άλλη πλευρά, η Ευρώπη. Δημιουργείται με αυτόν τον τρόπο, ένας φαύλος κύκλος επικυριαρχίας του ισχυρού με τελικά θύματα τους πιο αδύναμους: τους πρόσφυγες και τους κατοίκους των νησιών τα οποία επελέγησαν για αποθήκες ψυχών.